

Sprawność manualna i graficzna dzieci z jednego rocznika jest bardzo różna. Niektóre dzieci które bez specjalnego wysiłku uczą się rysunku, odwzorowywania, a później pisania.

Ale są i takie, których ruchy są nieskoordynowane, ręce mało sprawne, a wykonanie czynności graficznej (prostej) staje się dużym wyzwaniem urastającym nawet do rangi problemu. Również prace plastyczne tych dzieci, pomimo największego wysiłku z ich strony - są niedokładne, niestarannie wykonane, często zabrudzone i zazwyczaj wypadają na niekorzyść w porównaniu z pracami swoich rówieśników. Zdarza się również, że prace są ubogie w treść, często jednobarwne, oceniane jako smutne.

Pamiętać jednak należy, że każde z tych dzieci włożyło duży wysiłek w wykonanie swojej pracy, taki na miarę swoich indywidualnych możliwości.

Nie oceniamy prac w kategoriach zła – dobra. Taka ocena budzi żal, niechęć, a nawet bunt i pogłębia trudności dziecka. Dziecko wtedy nie tyle nie może, nie umie, a coraz częściej nie chce wykonywać prac graficznych.

Dziecko o niższych umiejętnościach manualnych włoży dwa razy więcej pracy i poświęci więcej czasu niż dziecko, któremu prace plastyczne nie sprawiają kłopotu.

Dlatego musimy zdać sobie sprawę, że z dzieckiem o obniżonej sprawności manualnej i graficznej trzeba pracować nie tyle więcej, ile inaczej (częściej, w krótszym czasie i bardzo systematycznie).

Trzeba dobierać odpowiednie ćwiczenia uwzględniające rodzaj zaburzenia oraz stopniować trudności tak, by dziecko widziało efekty swojej pracy i uwierzyło, że może wykonać powierzone mu zadania.

Przyczyny zaburzeń:

- organiczne
- emocjonalne
- społeczne.

I. ĆWICZENIA USPRAWNIAJĄCE CAŁĄ RĘKĘ

Proponowane ćwiczenia:

- Rysowanie w powietrzu,
 - gumką na ławce,
 - palcem na stole, na piasku, potem farbą, kredką linii prostych poziomych (od strony lewej do prawej) i pionowych (z góry od dołu) kół i spirali, najpierw dużych, stopniowo coraz mniejszych ze zwróceniem uwagi na płynność ruchów, koła powinny być rysowane w kierunku przeciwnym do ruchu wskazówek zegara
 - linii falistych, łuków otwartych u góry i u dołu, elementów litero podobnych
 - prostych figur geometrycznych - trójkątów, kwadratów
 - znanych figur.
- 2.** Wykonywanie wszystkich podanych w punkcie pierwszym ćwiczeń w takt dobrze dobranej melodii oraz kreślenie na papierze wzorów podanych wcześniej.
- 3.** Malowanie grubym pędzlem przy użyciu farb lub pasteli najlepiej na pociętym papierze pakowym:
 - zamalowywanie dużych płaszczyzn w pasy podłużne lub poprzeczne, jedno lub wielobarwne
 - malowanie dużych, stopniowo coraz mniejszych kół położonych obok siebie
 - malowanie farbami barwnych plam dowolnej wielkości
 - malowanie form okrągłych i falistych oraz spirali
 - próby malowania szlaczków z poznanych elementów
 - malowanie rysunków według wzoru.

II. ĆWICZENIA USPRAWNIAJĄCE DŁOŃ I PALCE

Proponowane ćwiczenia:

1. Stukanie czubkami palców, na przemian różnymi palcami jednej lub obu rąk, przepychanie przedmiotów po stole, chwytanie drobnych zabawek i przekładanie w inne miejsce (np. do koszyka).
2. Malowanie suchym palcem na papierze zamalowanym farbą.
3. Lepienie z plasteliny i masy solnej
 - wałkowanie cienkich wałków i komponowanie różnych kształtów
 - lepienie rozmaitych form.
4. Modelowanie w glinie:
 - wyciskanie w kulce wgłębienia np. miseczka
 - wyciskanie płaskorzeźb i reliefów
 - lepienie ludzików, zwierzątek itp.
5. Wykonywanie wydzieranek i naklejanek z papieru:
 - oddzieranie pasków i tworzenie prostych kompozycji
 - tworzenie mozaiki
 - wydzieranie początkowo narysowanych, później bez rysowania na papierze.
6. Cięcie papieru:
 - wycinanie po linii prostej, falującej i złamanej
 - wycinanie dużych i małych kół
 - wycinanie figur geometrycznych, rysunków konturowych.
7. Wykonywanie prac z różnych materiałów:
 - układanie z patyczków domków i płotków, z wzorem i bez
 - nawlekanie na nitki koralików, owoców jarzębiny itp. Rzeczy
 - haftowanie na tekturkach z otworami
 - układanie kompozycji z figur geometrycznych, nakrętek, patyczków.
8. Zwijanie papieru, skręcanie kulek z krepiny.
9. Przewlekanie i nawlekanie koralików.
10. Zabawy klockami od dużych do bardziej precyzyjnych, mniejszych.

III. ĆWICZENIA GRAFICZNE

Proponowane ćwiczenia:

1. Kreślenie elementów literopodobnych:
 - rysowanie ruchem ciągłym dowolnych kół
 - rysowanie elementów liter opartych na łuku, łaski, półkoła, ósemki
 - obrysowywanie figur geometrycznych - trójkątów, kół, itp.
2. Malowanie kredkami konturowych rysunków:
 - Zakreskowywanie
 - zarysowanie płaszczyzn.
3. Przerysowywanie obrazków przy pomocy kalki technicznej.
4. Kolorowanie obrazków z książeczek do malowania.
5. Kopiowanie rysunków.
6. Rysowanie szlaczków i wzorów z elementów liter na papierze z narysowanymi dwoma poziomymi liniami w odstępach jeden centymetr.
7. Rysowanie pisakami sucho ścieralnymi po folii, na tablicy.
8. Rysowanie kredą na asfalcie, na ciemnych kartkach.

IV. ĆWICZENIA PRZYGOTOWUJĄCE DZIECKO DO PISANIA W ZESZYCIE

Proponowane ćwiczenia:

1. Rozpoznawanie linii w zeszytcie:
 - przeciąganie grubych linii kolorową kredką
 - zamalowywanie miejsc między liniami
 - wklejanie pasków kolorowego papieru między grubymi liniami
 - naklejanie szlaczków z figur geometrycznych
 - wycinanie i wklejanie w liniach poznanych liter i sylab.
2. Rozpoznawanie kratek w zeszytcie:
 - zaznaczanie konturów dużych kratek (4 małe)
 - zamalowywanie dużych kratek
 - rysowanie konturów różnych figur w oparciu o kratki.
3. Rysowanie szlaczków z zachowaniem kierunku od lewej do prawej strony:
 - z elementów liter w zeszytcie liniowym dla klasy I
 - z figur geometrycznych w zeszytcie kratkowanym
 - przez łączenie ze sobą kilku elementów liter.
4. Wodzenie palcami po wzorach.
5. Wycinanie, cięcie i przedzieranie po liniach prostych łamanych itp.

Wszystkim dzieciom przyda się pomoc i zaangażowanie Rodziców, nawet tym, które nie mają trudności, ani oporów w wykonywaniu prac.

Celem tych wszystkich ćwiczeń jest wyrabianie płynności i precyzji ruchów ręki ustawionej tak jak do pisania oraz oczywiście usprawnianie obu rąk. Pracując z dzieckiem pamiętajmy, aby chwalić nawet małe osiągnięcia i jednocześnie zachęcać do wykonywania prac dokładnego i estetycznego. Dodatkowym atutem w zachęcaniu dzieci do podejmowania ćwiczeń jest stosowanie różnych ciekawych, kolorowych przyborów i elementów plastycznych.

Podczas ćwiczeń zwracamy uwagę, by dziecko:

- zajmowało prawidłową postawę siedzącą
- miało kartkę odpowiednio oświetloną
- prawidłowo trzymało ołówek (przybory) i właściwie układało kartkę (nie manipulowało nią).

Uwaga: bardzo dobrymi ćwiczeniami usprawniającymi sprawność dłoni są czynności samoobsługowe i porządkowe. Wspólne sprzątanie w domu, ścieranie kurzu, zamiatanie, gotowanie (lepienie pierogów, pieczenie ciasteczek), porządkowanie klocków, ubieranie lalek i siebie.

Zabawy te i czynności wyrabiają koordynację oka i ręki, ćwiczą chwyt dziecka, a przy okazji dziecko rozróżnia kształty, wielkości i kolory.

Pamiętajmy że wraz z rozwojem manualnym idzie w parze rozwój ruchowy dziecka.

Ważne jest by z dzieckiem spacerować, biegać, rzucać (szyszkami, kamyczkami), grać w piłkę, bawić się w piasku, by pozwolić dziecku pokonywać przeszkody. Kształtujemy dodatkowo rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej tak ważnej przy ruchach nieskoordynowanych i zaburzonych.

Ważne:

Ćwiczenia manualne zaczynamy nawet z bardzo małymi dziećmi. Oswojenie z kredką, plasteliną, farbą można zacząć już po 1 roku życia dziecka. Dziecko idące do przedszkola powinno wiedzieć i znać zasady posługiwania się materiałami plastycznymi.

Polecamy:

- zabawy z gazetami: przedzieranie, cięcie, wycinanie
- zabawy z masą solną
- wydzieranki z papieru kolorowego
- rysowanie kredą na asfalcie
- kolorowanie, labirynty (wykorzystywanie książeczek dostępnych w sklepach).

Są to te elementy, które nie wymagają dużych nakładów finansowych, a sprawiają dziecku i Rodzicowi dużo uciechy oraz zapewniają dobrą zabawę.

Podajemy kilka przepisów na masę solną

Masa solna to masa służąca do modelowania różnych przedmiotów jak figurki, ozdoby, ramki itp. Wykonuje się ją z mąki, soli oraz wody. Przepisy na masę solną różnią się od siebie w zależności od przeznaczenia.

Przepis na wykonanie *podstawowego przepisu na masę solną* :

- szklanka mąki
- szklanka soli
- 125 ml wody

Całość należy wygnieść, aż do otrzymania jednolitej i gładkiej masy. Po zakończenia lepienia przedmiotu wykonanego z masy solnej możemy pomalować go farbami akrylowymi, plakatowymi oraz ozdobić, na końcu można polakierować.

Przepis na masę solną przeznaczoną do *wyrobu małych modeli*:

- szklanka mąki
- 100 g mąki ziemniaczanej
- szklanka soli
- 150 ml wody

Przepis na masę solną przeznaczoną do *wyrobu dużych modeli*:

- szklanka mąki
- 2 szklanki soli
- 125 ml wody

Przepis na *elastyczną masę solną* (wyroby, które schną na powietrzu):

- szklanka mąki
- szklanka soli
- 125 ml wody
- 2 łyżki rozpuszczonego wcześniej kleju do tapet

Masę można również barwić używając do tego naturalnych produktów t.j. kakao, cynamonu, kurkumy czy papryki. Można w czasie zagniatania masy dodać farbę plakatową, powstanie w ten sposób masa w kolorach, jakie są potrzebne do wykonania pracy. Rewelacyjnym dodatkiem do wykonywania prac z masy solnej są wykrawacze do ciastek, takie które znajdują się w każdym domu.

Do masy solnej można dodać odrobinę oliwy, masa staje się plastyczniejsza i ładniejsza po wyschnięciu.

Uwaga: masa solna może wysychać naturalnie na powietrzu lub możemy ją wysuszyć w piekarniku.